

писа „дипломата“, когато цитирахме прѣдъ Хюшлинга, това е една бюрокрация, единъ добъръ органъ на централизация; слѣдователно, гдѣ може да намѣри Турция най-прѣвъзходнитѣ уроци за една отлична централизация, ако не въ Франция“ (Ce qui manque à la Turquie, c'est une bureaucratie, c'est un bon organe de centralisation; or, où la Turquie pourrait-elle trouver les meilleurs leçons de centralisation réglée, si ce n'est en France?). Онова, отъ което най-много страдаше Турция, бѣше именно абсолютна централизация — малко своеобразна като източна —, която довеждаше до анархия, до пълно разстройство самостоятелнитѣ функции на автономнитѣ нѣкога общини, та дори и на тѣй нарѣченитѣ „войнишки села“, нарастнали прѣзъ 19. вѣкъ въ крупни градски гнѣзда. Европа съвѣтваше на Турция умна бюрокрация и още — шѣхме да изтървемъ думата с вирѣпа, а то било по-стѣгната централизация. Нищо. Нѣма да закѣснѣе нито едната, нито другата. Разбира се, че въ Турция тая „централизация“ и „администрация“ ще сж малко нѣщо ориентализирани, както всѣко нѣщо, което по силата на обстоятелствата, придобива цвѣта на почвата, върху която е посадено, за да изгуби съ течение на врѣмето и сжщността си...

Както и да е, нашиятъ Алтжнъ Калоферъ сподѣли участъта на Котелъ съ неговитѣ „посвѣтени“ чорбаджии (—знае се, че чорбаджиитѣ въ блаженнитѣ оние врѣмена имаха особна слабостъ къмъ титлата „хаджия“. Тя бѣше тѣхната слава! —), на Видинъ съ неговитѣ аяни и душмани, на Панагюрище съ неговата исторически — лукава измѣтъ и др., които — било по-рано, по-късно, или едноврѣменно съ Калоферската република, бѣха кански писнали отъ „поевропейчена“ Турция.

Тая се вслуша като ношенъ татъ въ съвѣтитѣ, които ѝ даваше цѣла Европа. Метернихъ бѣше единъ